Lietas arhīva Nr. CA-0891-21/1
ECLI:LV:RAT:2021:0415.C68333520.9.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2021.gada 15.aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: tiesnese referente Madara Ābele,
tiesnese Launa Volberga un tiesnese Olita Blūmfelde,
rakstveida procesā izskatīja civillietu AS "Gaso" prasībā pret /pers. A/ par naudas piedziņu sakarā ar AS "Gaso" apelācijas sūdzību un /pers. A/ pretapelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020.gada 9.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] AS „Gaso" 2020.gada 25.jūnijā cēlusi Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā prasību pret /pers. A/, lūdzot piedzīt 31 052,34 *euro*, šo summu veido maksa par patērēto dabasgāzi 7415,27 *euro,* kompensācija 23 529,42 *euro*, pasta izdevumi par pretenzijas nosūtīšanu 1,89 *euro*, jaunā skaitītāja vērtība 44,82 *euro*, demontāžas izdevumi 24,64 *euro* un skaitītāja pārbaudes izdevumi 36,30 *euro*.

Prasības pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[1.1] 2003.gada 5.maijā noslēgts līgums (turpmāk – Līgums) par dabasgāzes piegādi atbildētājai piederošajā īpašumā /adrese A/, kur uzstādīts dabasgāzes patēriņa skaitītājs Premagas G4 BK Nr.1530330-026-02-I.

Minētais skaitītājs 2017.gada 28.martā objektā noņemts, ievietots noslēgtā drošības maisā un nodots pārbaudei SIA "V&V VentMet laboratorija". Aktā konstatēts, ka mērīšanas līdzeklim bojāta rūpnīcas pirmreizējā verificēšanas plomba un kniede. Konstatēti skrāpējumi pie rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plombas un kniedes. Skaitītāja plombas nospiedums un kniede neatbilst rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plombas nospiedumam un kniedei.

AS "Gaso" 2020.gada 28.janvārī nosūtījusi atbildētājai pretenziju par izlietotās dabasgāzes un kompensācijas samaksu saistībā ar dabasgāzes lietošanas normatīvo aktu pārkāpumu.

Par faktu, ka skaitītājam ir neatbilstoši aizsargmehānismi – kniede un plomba, norāda ne tikai SIA "V&V VentMet laboratorija" konstatētais, bet arī dabasgāzes patēriņa kritums gazificētajā objektā. Kā redzams no saskaņotās mēneša patēriņa izdrukas, tad sākotnēji gazificētajā objektā ikmēneša dabasgāzes patēriņš bijis virs 700 m^3 mēnesī, taču laika gaitā tas ir krities un bijis nevienmērīgs.

Atbildētāja ir gazificētā objekta īpašniece kopš 2015.gada 25.februāra, līdz ar to prasītājas ieskatā atbildība par konstatēto pārkāpumu atbildētājai ir jāuzņemas ne tikai kā dabasgāzes lietotājai, bet arī kā nekustamā īpašuma īpašniecei.

Prasītāja aprēķinājusi izlietotās dabasgāzes daudzuma maksu pēc patēriņu normām 12 393,44 *euro*, no šīs summas atņemot uzskaitītās dabasgāzes maksu, maksa par izlietoto dabasgāzi laikā no 2015.gada 16.jūlija līdz 2017.gada 28.martam ir 7415,27 *euro*. Atbilstoši normatīvajiem aktiem un Līgumam aprēķināta kompensācija divkāršā apmērā jeb 23 529,42 *euro*.

[1.2] Prasība pamatota ar Ministru kabineta 2016. gada 9.februāra noteikumu Nr.85 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 35., 66.1., 66.3., 98., 99.2., 100.punktu, Civillikuma 3., 1587., 2107., 2021. pantu.

[2] /pers. A/ iesniegusi paskaidrojumus, kuros norādījusi, ka prasību neatzīst. Neviens no ģimenes locekļiem un arī viņa nav veikusi jebkādas darbības ar gāzes skaitītāju. Nav bijis nolūks samazināt patērētās gāzes skaitītāja rādījumus.

Uzskata, ka prasībai iestājies Komerclikuma 406.pantā minētais noilgums.

Kļūdaini aprēķināta kompensācija, jo ir piemērots pievienotās vērtības nodoklis.

Vidēji gāzes patēriņš gan pirms, gan pēc skaitītāja nomaiņas bijis līdzīgs, kas liecina par to, ka nav noticis gāzes patēriņš bez maksas.

[3] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020.gada 9.decembra spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa nospriedusi piedzīt no /pers. A/ par labu AS „Gaso" skaitītāja demontāžas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumus 24,64 *euro*, jaunā skaitītāja vērtību 44,82 *euro*, skaitītāja pārbaudes izdevumus 36,30 *euro* un izdevumus par pretenzijas nosūtīšanu 1,89 *euro*, kā arī tiesas izdevumus 11,04 *euro*, pavisam kopā 118,69 *euro*. Noteiktas AS „Gaso" tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos sešus procentus gadā no parāda pamatsummas.

Prasība par parāda par patērēto dabasgāzi 7415,27 *euro* un kompensācijas 23529,42 *euro* piedziņu noraidīta.

Spriedumā norādīti šādi motīvi.

[3.1] Prasītājai tiesības veikt pārrēķinu iestājās tikai 2019.gada 20.decembrī, kad tika konstatēti skaitītāja aizsargmehānismu - plombas un kniedes - bojājumi un neatbilstība.

Tā kā prasītājai tikai 2019.gada 20.decembrī radās prasījuma tiesības pret atbildētāju par patērētās, bet neuzskaitītās dabasgāzes un kompensācijas piedziņu, no šīs dienas skaitāms noilgums. Pirms 2019.gada 20.decembra prasītājai prasījuma tiesību nebija, jo pārkāpums un no tā izrietošie atbildētājas pienākumi nebija konstatēti. Prasītāja prasību tiesā cēlusi 2020.gada 25.jūnijā, kas ir trīs gadu noilguma termiņā, līdz ar to, atzīstams, ka lietā nav iestājies noilgums un prasītāja savas prasījuma tiesības nav zaudējusi.

[3.2] Atbildētāja uz Līguma pamata ir dabasgāzes lietotājs nekustamajā īpašumā. Līdz ar to uz viņu attiecas kā Līgumā noteiktie pienākumi, tā arī tiesību normās noteiktie dabasgāzes lietotāja pienākumi un atbildība.

Līguma 2.1.4.punkts noteic atbildētājas pienākumu uzņemties pilnīgu atbildību par patērētājam piederošo gāzes tīkla un aparatūras tehnisko stāvokli, tai skaitā nodrošināt gāzes skaitītāju un to plombu saglabāšanu.

Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" (spēkā uz skaitītāja demontāžas dienu)

66.1.punkts noteic, ka lietotājam ir pienākums nodrošināt uzstādīto dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu un ar tiem saistīto telemetrijas un telemehānikas sistēmu un plombu saglabāšanu.

Ar SIA "V&V VentMet laboratorija" aktu Nr.S19-1185 konstatēts, ka skaitītāja plomba un kniede ir bojātas.

Tiesai nav pamata apšaubīt aktā konstatēto. SIA "V&V VentMet laboratorija" saskaņā ar VAS " Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs" akreditācijas apliecību ir akreditēta veikt gāzes patēriņu skaitītāju pārbaudes (pieejama mājas lapā www.ventmet.com). Tāpat atbildētāja tiesai nav iesniegusi pierādījumus, kas pierādītu pretējo un būtu par pamatu, lai apšaubītu aktā konstatēto. Ņemot vērā, ka ar lietas materiāliem ir pierādīts, ka skaitītājs ir bojāts, kamēr tas atradies atbildētājas nekustamajā īpašumā, atbildētājas iebildumi nav apstiprināti ar lietas materiāliem, tiesa atzīst, ka atbildētāja nav izpildījusi savu pienākumu, tādējādi rīkojoties prettiesiski.

[3.3] No prasības redzams, ka prasītāja ir veikusi izlietotās dabasgāzes aprēķinu pēc diferencētajām dabasgāzes patēriņa normām un aprēķinājusi kompensāciju dubultā apmērā, pamatojoties uz Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 99. un 100.punktu.

Ar Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra spriedumu lietā Nr.2019-37-0103 Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 99. un 100.punkts, ciktāl patērētās dabasgāzes daudzums nosakāms, pamatojoties uz enerģijas lietotājam atļauto maksimālo dabasgāzes patēriņu stundā vai enerģijas lietotāja dabasgāzes iekārtu maksimālo iespējamo patēriņu stundā, vai energoapgādes komersanta apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteiktajām diferencētajām patēriņa normām, atzītas par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105.pantam un Enerģētikas likuma 42.3 panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā no 2008.gada 4.jūlija līdz 2016.gada 7.martam) un attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža; Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 99. un 100.punkts, ciktāl kompensācijas apmērs nosakāms, reizinot tajos paredzētajā kārtībā noteikto patērētās dabasgāzes daudzumu ar dabasgāzes tirdzniecības tarifu divkāršā apmērā, atzīts par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105.pantam un Enerģētikas likuma 42.3 panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā no 2008.gada 4.jūlija līdz 2016.gada 7.martam) un attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža.

Prasītāja nav iesniegusi prasības grozījumus vai precizējumus, saskaņā ar kuriem tā būtu grozījusi prasības priekšmetu un pamatu.

Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra spriedumā lietā Nr.2019-37-0103 ir atzīts, ka Ministru kabinets ir pilnvarojis energoapgādes komersantu tā apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteikt diferencētās patēriņa normas un tādējādi konkretizēt daļu no tādām likumdevēja noregulētām tiesiskajām attiecībām, kuras ietver mājsaimniecības lietotāja pamattiesību ierobežojumu. Tādējādi apstrīdētās noteikumu normas, ciktāl tās dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā paredz mājsaimniecības lietotāja pienākumu maksāt par izlietoto dabasgāzi atbilstoši energoapgādes komersanta apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteiktajām dabasgāzes diferencētajām patēriņa normām, ir izdotas *ultra vires* un neatbilst Satversmes 64.pantam.

Tiesas ieskatā no Satversmes tiesas sprieduma neapšaubāmi izriet tas, ka prasītājas tiesības veikt aprēķinu pēc dabasgāzes diferencētajām patēriņa normām neatbilst Satversmes 64.pantam, jo tās ir noteikusi persona bez demokrātiskas leģitimācijas. Līdz ar to, nav pamatoti arī prasītājas iebildumi, ka joprojām ir piemērojamas diferencēto patēriņa normas, jo tās nodrošina, ka dabasgāzes lietotāju maksājumi par dabasgāzi ilgtermiņā iespējami tuvu atbilst faktiski izlietotajam dabasgāzes daudzumam, un ir visiem brīvi pieejamas.

Ar Satversmes tiesas spriedumu šāda aprēķina kārtība ir atzīta par spēkā neesošu, līdz ar to, tiesai nav pamata to piemērot attiecīgā strīda izšķiršanā. Tā kā ar Satversmes tiesas 2020.gada 28.septembra spriedumu lietā Nr.2019-37- 0103 Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 99. un 100.punkts atzīti par spēkā neesošiem attiecībā uz personām, kurām tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža, tiesai nav pamata šīs tiesību normas piemērot, līdz ar to prasītājas prasība daļā par parāda par patērēto dabasgāzi un kompensācijas piedziņu ir noraidāma kā nepamatota.

[3.4] Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 66.3.punkts noteica lietotājam pienākumu segt izdevumus, kas saistīti ar sistēmas operatoram nodarīto kaitējumu, tai skaitā radītajiem zaudējumiem, ja patvaļīgi ir izdarītas izmaiņas dabasgāzes apgādes sistēmā, sabojāta dabasgāzes apgādes sistēma, sabojāts dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāts un ar to saistītā telemetrijas vai telemehānikas sistēma vai plombas.

Šāds lietotāja pienākums ir noteikts arī līguma 4.2.punktā, kas noteic, ja piegādātājs konstatē tīšus skaitītāja bojājumus, ir bojātas vai norautas skaitītāja vai gāzes vadu plombas, vai izdarīti citi pārkāpumi, kuru dēļ ir samazināts gāzes patēriņa lielums vai radīta iespēja gāzi lietot bez maksas, piegādātājs [..] pieprasa segt skaitītāja vērtību sabojāšanās gadījumā.

Tiesa secinājusi, ka, lai arī skaitītāja nomaiņa notikusi kārtējās pārbaudes procesā, ar lietā esošajiem pierādījumiem ir pierādīts, ka skaitītāja demontāžas dienā skaitītāja plomba jau bija bojātā. Līdz ar to skaitītāja demontāžas, jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumi un jaunā skaitītāja vērtības atlīdzināšana gulstas uz atbildētāju.

Ņemot vērā iepriekš minēto, prasība par skaitītāja demontāžas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumiem 24,64 *euro*, jaunā skaitītāja vērtību 44,82 *euro*, skaitītāja pārbaudes izdevumu 36,30 *euro* un izdevumu par pretenzijas nosūtīšanu 1,89 *euro* piedziņu ir apmierināma, kopā piedzenot 107,65 *euro*.

[4] Par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020.gada 9.decembra spriedumu AS "Gaso" iesniegusi apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā ar kuru prasība noraidīta.

Prasītājas ieskatā pirmās instances tiesas secinājums par to, ka tiesību normas, pamatojoties uz kurām prasītāja ir aprēķinājusi parādu par izlietoto dabasgāzi un kompensāciju, ir atzītas par spēkā neesošām no to izdošanas brīža, un fakts, ka prasītāja nav grozījusi prasības pamatu ir nepamatoti. Senāts 2020.gada 25.septembrī, izskatot divas lietas (sk. Senāta 2020.gada 25.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-70/2020 9.punktu, 2020.gada 25.septembra sprieduma lietā Nr.SKC-397/2020 10.punktu) ar šai civillietai teju identiskiem faktiskajiem apstākļiem, atzinis, ka konkrētajā gadījumā nozīme ir arī tam, ka Enerģētikas likuma $42.^3$ panta pirmo daļu Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr. 2019-10-0103 atzinusi par atbilstošu Satversmei. Tiesa nodibinājusi, ka atbildētājam radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas, un tai jāvērtē, kādas tiesiskas sekas izraisa atbildētāja rīcība.

Senāts atzinis un secinājis, ka tas apstāklis vien, ka konkrēts jautājums netiek regulēts ar rakstītajām tiesību normām, vēl nenozīmē, ka tas vispār netiktu regulēts, taču, kādas tiesiskās sekas rada iejaukšanās dabasgāzes piegādes sistēmā, jānosaka tiesai. Līdz ar to prasītājai nebija nedz pamata, nedz pienākuma grozīt prasības pamatu.

Prasītāja uztur sākotnēji iesniegto patērētās dabasgāzes un kompensācijas aprēķinu, kas tika veikts, ņemot vērā diferencētās dabasgāzes patēriņa normas, vienlaikus iesniedzot tiesai jaunu patērētās dabasgāzes un kompensācijas aprēķinu, kas, ņemot vērā Satversmes tiesas nospriesto, tika veikts pēc līdzīga perioda patēriņa.

AS "Gaso" lūdz izskatīt lietu apelācijas kārtībā un prasību apmierināt pilnībā.

[5] Par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2020.gada 9.decembra spriedumu /pers. A/ iesniegusi pretapelācijas sūdzību.

[5.1] Atbildētāja uzskata, ka pirms mērīšanas līdzekļa nodošanas SIA "V&V VentMet laboratorija" bija uzklausāms arī viņas viedoklis jautājumā par to, kuram nododama gāzes skaitītāja pārbaude. Minētās darbības bija uzdodamas veikt Valsts tiesu ekspertīžu birojam. Mājas lapā publicētā SIA "V&V VentMet laboratorija" informācija neliecina par to, ka kādam no firmas darbiniekam ir zināšanas trasoloģijā. Konstatētie bojājumi neliecina un nepierāda, ka lietotājam ir samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas. Aktā nav minēta persona, kas veikusi izpēti un izdarījusi secinājumus.

Netiek apstrīdēts fakts, ka SIA "V&V VentMet laboratorija" ir akreditēta veikt gāzes skaitītāju pārbaudes. Strīds ir par to, vai izsniegtā akreditācija dod tiesības SIA "V&V VentMet laboratorija" novērtēt mērīšanas līdzekļu atbilstību būtiskajām metroloģiskajām prasībām, kas noteikts konkrētam mērīšanas līdzeklim.

[5.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka vidējais gāzes skaitītāja rādījums laikā no 2011.gada līdz 2017.gadam ir bijis nemainīgs. Minētais pierāda to, ka atbildētāja nav patērējusi gāzi bez maksas un/vai veikusi darbības, lai samazinātu skaitītāja rādījumus. Tāpat SIA "V&V VentMet laboratorija" atzinumā nav minēts tas, ka skaitītājs neatbilst metroloģiskajām prasībām.

AS "Gaso" prasības pieteikumā nav minējusi, ka pēc jaunā gāzes skaitītāja uzstādīšanas būtu palielinājies gāzes patēriņš, kas, iespējams, varētu liecināt par patērētāja negodīgu rīcību.

[5.3] Atbildētāja nepiekrīt tiesas viedoklim, ka prasītājai tiesības veikt pārrēķinu iestājās 2019.gada 20.decembrī, kad konstatēti plombas un kniedes bojājumi. Prasītājai bija iespējams nodot gāzes skaitītāju pārbaudei tūlīt pēc tā noņemšanas, nevis gaidīt vairāk kā 2,5 gadus un tikai tad nodot gāzes skaitītāju pārbaudei.

Atbildētāja uzskata, ka noilguma termiņa sākums bija nākošajā dienā, kad AS "Gaso" nomainīja skaitītāju.

[6] AS "Gaso" paskaidrojumos apelācijas instances tiesai norādījusi, ka SIA "V&V VentMet laboratorija" atbilstoši Latvijas Nacionālā akreditācijas biroja akreditācijas apliecībai ir akreditēta un kompetenta veikt gāzes patēriņa skaitītāja atkārtoto verificēšanu reglamentētajā sfērā, savukārt to, kādas darbības ir jāveic un kāda informācija ir jānorāda laboratorijas izsniegtajos aktos, nosaka pati SIA "V&V VentMet laboratorija" atbilstoši tās kompetencei.

Ņemot vērā to, ka skaitītājs 2003.gada 5.maijā tika uzstādīts jauns, iepriekš nelietots un puses pie skaitītāja uzstādīšanas nav izteikušas jebkādus iebildumus par skaitītāja atbilstību metroloģiskām prasībām, savukārt uz skaitītāja demontāžas dienu 2017.gada 28.martā skaitītājs bijis neatbilstošs metroloģiskām prasībām, secināms, ka skaitītājs kļuvis neatbilstošs metroloģiskām prasībām laikā, kad tas atradies pie atbildētājas.

Atbildētāja, iesniedzot apelācijas sūdzību, nav iesniegusi pierādījumus, kas liktu apšaubīt SIA "V&V VentMet laboratorija" kompetenci.

Attiecībā uz atbildētājas apelācijas sūdzībā norādīto noilgumu atbilstoši Komerclikuma 406.pantam, neviens normatīva regulējums neparedz termiņu, kādā demontētie skaitītāji būtu nododami pārbaudei.

[7] Ievērojot drošības pasākumus un izvērtējot apstākļus, ka lietu ir iespējams izskatīt rakstveida procesā, pamatojoties uz "Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma" 10.pantu, lieta noteikta izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Civillietu tiesas kolēģija, pārbaudījusi un novērtējusi lietas materiālus, pušu sniegtos paskaidrojumus, atzīst, ka AS "Gaso" apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un daļēji apmierināma, bet /pers. A/ pretapelācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, atkārtoti nepārbaudot tos faktus un apstākļus, kas nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Prasītāja iesniegusi apelācijas sūdzību, bet atbildētāja pretapelācijas sūdzību, līdz ar to apelācijas instances tiesa lietu skata pēc būtības pilnā apjomā.

[9.1] Lietas izskatīšanas laikā konstatēts un par to nav strīda, ka 2003.gada 5.maijā starp AS "Latvijas Gāze" un atbildētāju noslēgts līgums par dabasgāzes piegādi individuālo dzīvojamo ēku (būvju) īpašniekiem par dabasgāzes piegādi nekustamajā īpašumā /adrese A/.

Puses vienojušās par darījuma būtiskajām sastāvdaļām, ar nolūku savstarpēji saistīties, un saskaņā ar Civillikuma 1533.pantu šis līgums uzskatāms par galīgi noslēgtu un atzīstams par tiesīgu.

Ar AS "Latvijas Gāze" 2017.gada 15.augusta sadalīšanas lēmumu Nr.1, Uzņēmumu reģistra 2017.gada 1.decembra lēmumu Nr.6-12/168700, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas licenci Nr.E34003 un 2017.gada 22.decembra mantas nodošanas pieņemšanas aktu Nr.LG-Gaso/2 apstiprinās, ka AS "Latvijas Gāze" reorganizācijas procesā ir sadalīta un izveidota jauna sabiedrība AS "Gaso", kura pārņem visas AS "Latvijas Gāze" tiesības un pienākumus, tai skaitā arī prasījuma tiesības pret atbildētāju.

Lietas izskatīšanas laikā nav tikušas apstrīdētas prasītājas prasījuma tiesības pret atbildētāju.

No Līguma redzams, ka atbildētājas nekustamajā īpašumā ir uzstādīta gāzes aparatūra un pievienots skaitītājs G4BK Nr.1530330 ar rādījumu 00000, uzliekot plombu Nr.5080973.

No 2017.gada 28.marta akta Nr.A15842 redzams, ka atbildētājas īpašumā ir veikta skaitītāja maiņa. Noņemtā skaitītāja Nr.1530330 rādījums bijis 03422.

2019.gada 20.decembra SIA "V&V VentMet laboratorija" aktā Nr.S19-1185 par mērīšanas līdzekļa pārbaudi secināts, ka vizuālās pārbaudes laikā konstatēts, ka mērīšanas līdzeklim bojāta rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plomba un kniede; konstatēti skrāpējumi pie rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plombas un kniedes; skaitītāja plombas nospiedums un kniede neatbilst rūpnīcas pirmreizējās verificēšanas plombas nospiedumam un kniedei.

Tā kā SIA „V&V VentMet laboratorija" aktā ir konstatēti skaitītāja aizsargmehānismu - plombas un kniedes - bojājumi un neatbilstība, prasītāja veikusi izlietotās dabasgāzes aprēķinu pēc diferencētajām dabasgāzes patēriņa normām, un aprēķinājusi atbildētājas parādu 7415,27 *euro* un kompensāciju 23529,42 *euro* apmērā.

[9.2] Civillikuma 1587.pants noteic, ka tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējiem pienākumu izpildīt apsolīto un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otrai zaudējumus.

Saskaņā ar Līguma 1.1.punktu prasītāja apņēmās atbildētājas nekustamajam īpašumam /adrese A/, piegādāt dabasgāzi, savukārt atbildētāja – par dabasgāzi samaksāt. Atbildētāja Līgumu vai kādu no tā punktiem likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi.

Tā kā Līgumu parakstījusi atbildētāja, kas nav apstrīdēts, tad secināms, ka viņa piekrita visiem Līguma noteikumiem, saprata tā saturu un nozīmi, kā arī atbildētājas paraksts pauž parakstītājas piekrišanu darījumam. Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka pušu saistības vērtējamas atbilstoši Līguma noteikumiem.

[9.3] Lietā nav strīda par to, ka pušu tiesiskās attiecības izriet no Līguma. Tāpat nav strīda, ka prasītāja ir piegādājusi atbildētājai dabasgāzi

objektā /adrese /.

Lietā ir strīds par to, vai patērētā dabasgāze tika uzskaitīta pilnībā vai tika radīta iespēja to patērēt bez maksas.

[9.4] Līguma 2.1.4. punktā noteikts, ka atbildētāja uzņemas pilnīgu atbildību par patērētājam piederošo gāzes tīklu un aparatūras tehnisko stāvokli: ievērot aparatūras lietošanas instrukcijas; nodrošināt gāzes skaitītāju un to plombu saglabāšanu.

Puses 2003.gada 5.maijā parakstījušas aktu par mēraparāta pievienošanu un dabasgāzes padevi, kas apliecina gāzes aparatūras uzstādīšanu un mēraparāta Premagas G4 BK Nr. 1530330 ar rādījumu 00000 pievienošanu, uzliekot plombu 5080973.

Prasītājas darbinieki 2017.gada 28.martā atbildētājas klātbūtnē veica plānoto skaitītāja nomaiņu un 2003.gada 5.maija aktā norādīto skaitītāju noņēma, ieliekot to drošības maisā Nr.0050993, un pievienoja skaitītāju BK-G4M Nr.00593165. Par skaitītāja nomaiņu tika uzrakstīts akts, piezīmēs norādot, ka uz drošības vārsta uzlikta plomba R1024001.

Civillikuma 1431.pantā noteikts, ka akta parakstīšana, vienalga, vai tas attiecas uz pašu parakstītāju vai trešo personu, uzskatāma par piekrišanu šim aktam, ja tā saturs parakstītājam bijis zināms un ja viņam tajā tiesiskā darījumā, uz kuru akts attiecas, ir personīga interese un ierunas tiesība. Savukārt tas, kurš izteic savu piekrišanu, Civillikuma 432.panta izpratnē ir pieņēmis darbību ar visām tās tiesiskām sekām un nevar vairs vēlāk savu piekrišanu ierobežot. Šajā gadījumā akta parakstīšana, kurā bez ierunām fiksēti juridiski nozīmīgi fakti, ir atzīstama par juridiski saistošu darbību, kas rada tiesiskas sekas.

[9.5] Civillietu tiesas kolēģijai nav pamata atzīt, ka pārkāptas atbildētājas kā patērētājas tiesības, jo atbildētājai kā enerģijas lietotājai ir pienākums samaksāt energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju, ja ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

Senāta 2020.gada 14.maija spriedumā lietā Nr. SKC-128/2020 norādīts, ka Satversmes tiesa konstatējusi, ka Enerģētikas likuma 42.^{3} panta pirmajā daļā ietvertās normas formulējums ir pietiekami skaidrs (mājsaimniecības lietotājs varēja secināt un paredzēt tiesiskās sekas, kādas iestāsies gadījumā, ja viņš būs pārkāpis dabasgāzes lietošanas noteikumus), persona var izprast Satversmes 105. pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas. Līdz ar to secināms, pat ja kādu no Līguma punktiem tiesa atzītu par pretēju Patērētāju tiesību aizsardzības likumam, tas neatbrīvotu atbildētāju no atbildības dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpuma gadījumā, jo persona var izprast Satversmes 105.pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas.

[9.6] Civilprocesa likuma 432. panta piektā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas sprieduma argumentācija par gāzes skaitītāja bojājumu, kas radījis iespēju patērēt dabasgāzi bez maksas un, ka prasībai nav iestājies noilgums, ir pamatota un pilnībā pietiekama, apelācijas instances tiesa šajā daļā pievienojas pirmās instances tiesas argumentācijai saskaņā ar Civilprocesa likuma 432. panta piekto daļu, tos neatkārtojot.

Tāpat Civillietu tiesas kolēģija konstatējusi, ka atbildētāja pretapelācijā nav apstrīdējusi pirmās instances tiesas sprieduma secinājumus, ar kuru prasība tikusi apmierināta, piedzenot no atbildētājas prasītāja labā skaitītāja demontāžas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumus 24,64 *euro*, jaunā skaitītāja vērtību 44,82 *euro*, skaitītāja pārbaudes izdevumus 36,30 *euro* un izdevumus par pretenzijas nosūtīšanu 1,89 *euro*. Arī šajā daļā Civillietu tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un to vairs neatkārtos.

Pretapelācijas sūdzībā norādītais arguments, ka prasītājam bija iespējams nodot gāzes skaitītāju pārbaudei tūlīt pēc tā noņemšanas nav pamats atbildētājas uzskatam, ka prasībai iestājies noilgums. Normatīvie akti neparedz prasītājam termiņu, kādā veicama gāzes skaitītāja nodošana pārbaudei, līdz ar to pirmās instances tiesa pareizi secinājusi, ka prasītāja prasības tiesības pret atbildētāju radušās 2019.gada 20.decembrī, kad tika konstatēta skaitītāja aizsargmehānismu neatbilstība.

Pretapelācijas sūdzībā norādīts, ka gāzes skaitītāja pārbaude bija uzticama Valsts tiesu ekspertīzu birojam. SIA "V&V VentMet laboratorija" mājas lapā pieejamā informācija un speciālista izdarītie secinājumi liecina par to, ka darbiniekiem nav zināšanas trasoloģijā.

Lietas izskatīšanas laikā netika iesniegti pierādījumi, kas apšaubītu SIA "V&V VentMet laboratorija" kompetenci, līdz ar to nav pamata atbildētājas apgalvojumiem. Atbildētāja izdarījusi personīgus secinājumus, kuriem nav iesniegti pierādījumi.

[9.7] Kā pamatots Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā ir prasītāja arguments apelācijas sūdzībā, ka tas apstāklis vien, ka konkrēts jautājums netiek regulēts ar rakstītajām tiesību normām, vēl nenozīmē, ka tas vispār netiktu regulēts.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 97. panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Atbilstoši minētajā tiesību normā izvirzītajiem kritērijiem tiesa visus lietā iesniegtos un iztiesāšanas laikā pārbaudītos pierādījumus vērtē to kopumā un savstarpējā saistībā.

Ja puses īsteno savas procesuālās tiesības sacīkstes formā atbilstoši Civilprocesa likuma 10.pantā noteiktajam, tad „ (..) pušu strīdīgās attiecības tiesai jāizvērtē pēc tiem datiem, kurus puses iesniegušas, un vienīgi šie dati ir nepieciešamais procesuālais pierādījumu materiāls, kuru tā pārbauda un novērtē" (*sk. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 235.lpp)*.

Tiesas uzdevums, izšķirot strīdu, ir izvērtēt, vai prasītājas norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu.

2016.gada 9.februāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98.punktā ir noteikts, ja sistēmas operators konstatē un pierāda līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei šo noteikumu, dabasgāzes piegādes līguma vai sistēmas pakalpojuma līguma pārkāpumu, kas radies lietotāja darbības vai bezdarbības dēļ un kura dēļ lietotājam ir samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā par patērēto dabasgāzi, kā arī kompensāciju saskaņā ar sistēmas operatora izrakstītu pretenziju par līgumsaistību izpildi.

Nav strīda, ka ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2020.gada 28. septembra spriedumu lietā Nr. 2019-37-0103 minēto noteikumu 98., 99. un 100. punkts atzīti par neatbilstošiem Satversmes 64. un 105. pantam un attiecībā uz personām, kam tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošiem no izdošanas brīža.

Enerģētikas likuma 42.^{3} panta pirmajā daļā (redakcijā līdz 2016.gada 7.martam) noteikts, ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju.

Ar jau minēto Satversmes tiesas spriedumu atzīts, ka iepriekš minētā likuma norma ir atbilstoša Satversmes 64. un 105. pantam.

Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka pušu tiesiskās attiecības vērtējamas atbilstoši Līgumam tiktāl, ciktāl tā noteikumi nav pretrunā ar Satversmes tiesas sprieduma atziņām.

Saskaņā ar Līguma 2.1.4. punktu lietotājs uzņemas pilnīgu atbildību par viņam piederošo gāzes tīklu un aparatūras tehnisko stāvokli, tajā skaitā nodrošinot gāzes skaitītāju un to plombu saglabāšanu. Savukārt Līguma 4.2. punktā ir noteikts, ja piegādātājs konstatē tīšus skaitītāja bojājumus, ir bojātas vai norautas skaitītāja vai gāzes vadu plombas vai izdarīti citi pārkāpumi, kuru dēļ ir samazināts gāzes patēriņa lielums vai radīta iespēja gāzi lietot bez maskas, piegādātājs pārtrauc gāzes padevi un izdara pārrēķinu tarifa trīskāršā apmērā par laika posmu no pēdējās piegādātāja izdarītās pārbaudes vai skaitītāja uzstādīšanas dienas, kā arī pieprasa segt skaitītāja vērtību sabojāšanas gadījumā.

Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr. 85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 66.1. apakšpunktā noteikts, ka lietotājam ir pienākums nodrošināt uzstādīto norēķinu uzskaites mēraparātu un ar tiem saistīto telemetrijas un telemehānikas sistēmu un plombu saglabāšanu.

Neskatoties uz to, ka Ministru kabineta noteikumu Nr.85 98.punkts ir atzīts par neatbilstošu Satversmes 64. un 105. pantam, tiesas kolēģija atzīst, ka Līguma noteikumi paredz gāzes lietotāja atbildību ne tikai gadījumā, kad ir konstatēts, ka ir apzināti samazināts piegādātās dabasgāzes patēriņa apjoms, bet arī gadījumā, kad radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, jo lietotājs nav nodrošinājis dabasgāzes patēriņa skaitītāja, plombu un citu lietošanā nodoto sistēmu saglabāšanu. Tādējādi prasītājai nav pienākuma pierādīt atbildētājas vainu, bet ir pietiekami, ja tiek konstatēti apstākļi, kas radījuši iespēju patērēt dabasgāzi bez maksas.

[9.8] Prasītāja, ceļot prasību, lūgusi piedzīt no atbildētājas 30 944,69 *euro*, tai skaitā maksu par patērēto dabasgāzi 7415,27 *euro* un kompensāciju 23 529,42 *euro*.

Prasītāja prasību pamatojusi ar Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu 85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" normām, kas bija spēkā pārkāpuma konstatēšanas laikā.

Iepriekš norādītie Ministru kabineta noteikumi Nr.85 noteica kārtību, kādā sistēmu operators nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, ja sistēmas operators konstatē, ka lietotājs ir pārkāpis šos noteikumus vai līgumu par dabasgāzes piegādi, un tāpēc lietotājam ir samazināts uzskaitītās dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez maksas.

Satversmes tiesa nosprieda atzīt Ministru kabineta 2016.gada 9.februāra noteikumu Nr.85 "Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" 98., 99. un 100. punktu par neatbilstošu Satversmes 64. un 105.pantam un attiecībā uz personām, kam tas piemērots vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošu no izdošanas brīža.

Satversmes tiesa 2020.gada 28.septembra spriedumā lietā Nr. 2019-37-0103 (30.3. punkts) atzinusi, ka "izskatot konkrētu civillietu, vispārējās jurisdikcijas tiesai atbilstoši Civilprocesa likuma 8.panta pirmajai daļai jānoskaidro lietas apstākļi, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā – prasības pamata fakti un atbildētāja iebildumu pamata fakti. (..) tiesai, pārbaudot pušu iesniegtos pierādījumus, ir jānoskaidro arī apstākļi par faktiski patērēto dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā". Tiesa arī atzinusi, ka "pušu iesniegtos pierādījumus tiesa novērtē atbilstoši Civilprocesa likuma 97. pantam, proti, tiesai katrā gadījumā jāpārbauda, vai iesniegtie dati patiešām atbilst dabasgāzes daudzumam, kas patērēts līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā".

Tā kā no Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 neizriet, kā veicams patērētās dabasgāzes un kompensācijas aprēķins, tad konkrēto tiesisko attiecību noregulēšanai iespējams piemērot Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra spriedumā lietā Nr. 2019-37-0103, kurā izspriestas līdzīgas tiesiskās attiecības, minētās atziņas.

Ievērojot Satversmes tiesas spriedumā izteiktās atziņas, lai nonāktu pie taisnīga strīda atrisinājuma, tiesai jāsalīdzina patērētais dabasgāzes daudzums līdzīgos apstākļos vai analogā situācijā līdzīgā laikposmā.

[9.9] Prasītāja, sniedzot paskaidrojumus, norādījusi, ka šīs diferencētās dabasgāzes patēriņa normas nav noteikusi pati prasītāja vai AS "Latvijas gāze", bet tās ir noteiktas zinātnisko pētījumu rezultātā. Paskaidrojumos norādīts, ka sākotnēji šīs diferencētās normas tika publicētas laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", kā arī tās ir pieejamas prasītājas mājas lapā, līdz ar to mājsaimniecības lietotājiem tās ir zināmas.

Prasītāja norādījusi dabasgāzes patēriņa aprēķinu: no brīža, kad tika uzstādīts strīdus skaitītājs, 2003.gada 5.maijā ar rādījumu "0", līdz 2006.gada 30.aprīlim 54760 m^3 apmērā un no 2011.gada 30.aprīļa līdz skaitītāja demontāžai 2017.gada 28.martam 37882 m^3. Tāpat patēriņš salīdzināts laikā no 2003.gada 5.maija līdz 2005.gada 17.janvārim 28020 m^3 ar 2015.gada 16.jūliju līdz 2017.gada 28.martam 12080 m^3, ņemot vērā pēdējo kontroli 2017.gada 16.jūlijā līdz skaitītāja maiņai 2017.gada 28.martā. Divu gadu terminā salīdzināts laiks no 2003.gada 5.maija, t.i. no skaitītāja uzstādīšanas, līdz 2005.gada 4.maijam 18313 m^3 ar laiku no 2015.gada 29.marta līdz 2017.gada 28.martam 13904 m^3.

Lietas izskatīšanas laikā atbildētāja nav iebildusi dabasgāzes patēriņa aprēķinam. Pretapelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā to, ka gāzes skaitītāja rādījumi laikā no 2011.gada līdz 2017.gadam salīdzinājumā ar laiku, kad tika nomainīts skaitītājs ir palikuši nemainīgi. Minētais norāda, ka pēc gāzes skaitītāja uzstādīšanas nav palielinājies gāzes patēriņš un atbildētāja nav veikusi darbības, lai samazinātu skaitītāja rādījumus.

Civillietu tiesas kolēģija atbildētājas iebildumus vērtē kā nepamatotus, ņemot vērā turpmākos secinājumus.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta piekto daļu, ja nav likuma, kas regulē strīdīgo attiecību, tiesa piemēro likumu, kurš regulē līdzīgas tiesiskās attiecības, bet, ja tāda likuma nav, – vadās pēc tiesību vispārējiem principiem un jēgas.

Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2019-37- 0103 atzīts, ka tikai viena no apstrīdētājās noteikumu normās paredzētajām patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanas metodēm ir atbilstoša Latvijas Republikas Satversmei – izlietotās dabasgāzes daudzuma noteikšana, ņemot vērā patērēto līdzīgā laikposmā.

Šajā spriedumā atzīts, ja energoapgādes komersants, nosakot faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, izmanto datus par patērētās dabasgāzes daudzumu līdzīgos apstākļos līdzīgā laikposmā, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija vai tiesa īsteno kontroli pār energoapgādes komersanta noteiktā dabasgāzes daudzuma pamatotību un tiesiskumu, ņemot vērā katras situācijas individuālos apstākļus. Turklāt no Ministru kabineta sniegtajiem papildu apsvērumiem izriet, ka šīs metodes izmantošana var būt balstīta ne vien vēsturiskos, bet arī analoģiskos dabasgāzes patēriņa datos. Tādējādi pat tad, ja energoapgādes komersanta rīcībā nav vēsturisku datu par konkrētā enerģijas lietotāja dabasgāzes patēriņu, ir iespējams izmantot datus par analogu situāciju, kuri saprātīgi var tikt attiecināti arī uz konkrēto enerģijas lietotāju. Līdz ar to apstrīdētajās noteikumu normās paredzētā patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanas metode, saskaņā ar kuru tiek izmantots faktiski patērētās dabasgāzes daudzums līdzīgā laikposmā līdzīgos apstākļos, nodrošina ekonomisko ekvivalenci. Tādēļ personas pamattiesību aizskārums ir mazāks nekā labums, ko sabiedrība gūst šīs metodes izmantošanas rezultātā, un apstrīdētajās noteikumu normās ietvertais pamattiesību ierobežojums šajā daļā atbilst samērīguma principam (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr.2019-37-0103 29.1.1. punktu*).

Šāda nostāja pausta arī Senāta 2020. gada 17. decembra spriedumā lietā SKC-443, proti, "izskatot lietu atkārtoti, tiesai jāņem vērā Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2019-37-0103 izteiktās atziņas par tiem pierādīšanas priekšmetā ietilpstošajiem apstākļiem, kuri katrā individuālajā gadījumā tiesai, objektīvi nodibinot pierādījumus, jānodibina, lai pareizi noteiktu gan patērētās dabasgāzes daudzumu un par to veicamās samaksas apmēru, gan samērīgu kompensāciju (sk. Satversmes tiesas sprieduma 30.3.punktu)" (*sk. Senāta 2020.gada 17.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-443/2020, (C29596216), 9.punktu).*

Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka patērētās dabasgāzes daudzuma noteikšanai salīdzināmi divi gadi un 12 mēnešu termiņš. Minētais termiņš dod

iespēju objektīvi salīdzināt patērētās dabasgāzes daudzumu, ievērojot gadalaiku temperatūras sezonālās izmaiņas, un ir pielīdzināms termiņam, kad notikusi iejaukšanās mēraparāta darbībā, līdz skaitītāja maiņai. Vienlaikus Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka 2011.gada 30.aprīlis ir hipotētisks datums, jo lietā nav pierādījumu, kas ļautu secināt, kad tieši ir notikusi iejaukšanās mēraparāta darbībā un radīta iespēja patērēt dabasgāzi bez uzskaites.

No lietas materiāliem pievienotā izlietotās dabasgāzes aprēķina redzams, ka laikā no 2003.gada 5.maija līdz 2011.gada 30.aprīlim, t.i. 60 mēnešu termiņā, dabasgāzes patēriņš vidēji mēnesī bijis 788 m^3, ņemot vērā, ka šajā laikā kopējo patēriņu veidoja 47280 m^3. Laikā no 2011.gada 30.aprīļa līdz 2016.gada 30.aprīlim, t.i. 60 mēnešu termiņā, dabasgāzes patēriņš vidēji mēnesī bijis 528 m^3, ņemot vērā, ka šajā laikā kopējo patēriņu veidoja 31680 m^3.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka dabasgāzes patēriņu objektā ietekmē vairāki faktori, kas, aprēķinot vidējo, var izlīdzināties 1-2 gadu griezumā.

Lai salīdzinātu ar iespējami līdzīgāko dabasgāzes patēriņu, tiesas kolēģija izmanto lietā iesniegtos dabasgāzes patēriņa pārskatus objektā. Kā tuvākais laika posms izvēlēts 12 mēnešu periods no 2009.gada 30. aprīļa līdz 2010.gada 30.aprīlim. Šajā laikā ir patērēti 8400 m^3 jeb vidēji 700 m^3 dabasgāzes mēnesī. Laikā no 2015.gada 29.marta līdz 2017.gada 28.martam ar mēraparātu ir uzskaitīts patēriņš 13904 m^3 jeb 579,34 m^3 mēnesī. Minētais rādītājs būtiski atšķiras no iepriekšējā periodā konstatētā patēriņa rādītāja. Secīgi, neuzskaitītais gāzes patēriņš ir aprēķināms par pamatu ņemot vidējos mēneša rādītājus salīdzināmajā periodā un uzskaitītajā periodā, proti, 700 – 579,34 m^3, kas ir 120,66 m^3, attiecīgi reizinot ar 24 mēnešu periodu un iegūstot 2895,84 m^3 neuzskaitīto dabasgāzes daudzumu.

Civillietu tiesas kolēģija, nosakot maksājamās summas apmēru, ņem vērā prasītājas norādīto tarifu, kāds tas bija pārkāpuma atklāšanas laikā – 0,32965, ieskaitot akcīzes nodokli 80,55 *euro*, un aprēķina maksājumu par gāzes patēriņa starpību jeb piedzenamo summu 1035,17 *euro*, kam pieskaitāms pievienotās vērtības nodoklis 21 % apmērā jeb 217,39 *euro*, kopā 1252,56 *euro*.

Ņemot vērā, ka lietā ir guvis apstiprinājumu prasībā norādītais par mēraparāta bojājumu, kas radīja iespēju lietot dabasgāzi bez uzskaites un ka prasībā norādītais periods par diviem gadiem atbilst Noteikumu Nr.85 101.punktam (kas nav atzīts par spēkā neesošu), Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība daļā par izlietotās dabasgāzes parāda piedziņu ir apmierināma par summu 1252,56 *euro*, noraidot pārējā daļā par 6162,71 *euro* piedziņu.

[10] Izvērtējot prasītājas prasījumu par tiesībām saņemt kompensāciju 23 529,42 *euro*, Civillietu tiesas kolēģija konstatējusi, ka Ministru kabineta noteikumu Nr. 85 apstrīdētās un par Latvijas Republikas Satversmei neatbilstošām atzītās tiesību normas (100. punkts) paredzēja dabasgāzes lietotāja pienākumu šo noteikumu pārkāpuma gadījumā maksāt kompensāciju. Atbilstoši noteikumu 100. punktam šo kompensāciju nosaka, reizinot aprēķināto izlietotās dabasgāzes daudzumu ar tarifu divkāršā apmērā.

No jau minētā Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2020.gada 20.marta un 2020.gada 28.septembra sprieduma izriet, ka šādas kompensācijas aprēķināšana pēc būtības nav prettiesiska vai nepamatota, bet gan tās aprēķināšanas kārtība neatbilst augstāka juridiska spēka normām.

Satversmes tiesa 2020.gada 20.marta spriedumā norādījusi, ka konkrētajā gadījumā tiesisko seku ziņā kompensācija pilda līgumsoda funkciju, taču, nosakot fiksētu kompensācijas apmēru, Ministru kabinets nav nodrošinājis soda individualizācijas principa ievērošanu, proti, to, ka soda apmērs katrā konkrētajā gadījumā ir samērojams ar personas izdarīto pārkāpumu. Vērtējot Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmei, Satversmes tiesa norādījusi, ka gadījumos, kad no lietas apstākļiem secināms, ka līgumsods pēc tā apmēra, salīdzinot ar iespējamiem pārkāpuma izraisītajiem zaudējumiem, veic galvenokārt sodīšanas funkciju, tā piemērošana vērtējama atbilstoši vispārējiem sodīšanas rakstura tiesisko līdzekļu piemērošanas principiem (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 14.maija spriedumu lietā Nr. SKC-212 13.-16.punkts*). No šiem punktiem izriet, ka tiesa līgumsodu, kas trīskārt pārsniedz pamatsaistības apmēra neizpildi, atzinusi par samērīgu, bet līgumsodu, kas piecas ar pusi reizes pārsniedz pamatsaistību, par nesamērīgu. Bez tam citā lietā Augstākās tiesas Senāts (*2017.gada 28.februāra spriedums lietā Nr. SKC-120/2017*) ir norādījis, ka ir jābūt saprātīgām robežām, kuru noteikšana attiecīgos ekstremālos gadījumos kļūst par tiesas kompetenci, lietojot par mērauklu taisnīguma un samērīguma principus.

[10.1] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pieprasītajai kompensācijai ir preventīvs un sodošs raksturs par Enerģētikas likuma un Ministru kabineta noteikumu Nr. 85 pārkāpšanu. Prasītāja kā energoapgādes komersante atbilstoši Komerclikuma 1.panta otrajai daļai ir ieinteresēta gūt peļņu, taču, Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā, jāņem vērā, ka prasītājas tiesības saņemt kompensāciju par atbildētāja kā dabasgāzes lietotāja pieļauto pārkāpumu nevar būt prioritāras attiecībā pret atbildētāja tiesību ierobežošanu, jo, ievērojot samērīguma principu, prasītājas kā sistēmas operatores tiesības nevar prevalēt pār atbildētāja tiesībām par pieļauto pārkāpumu neciest neproporcionāli lielu sodu (kompensāciju).

Minētais nozīmē, ka kompensācijas apmēra noteikšanā tiesai jāievēro no taisnīguma principa atvasinātais soda samērīguma princips, nepieļaujot prasītājas kā energoapgādes komersanta iedzīvošanos uz atbildētāja kā enerģijas lietotāja rēķina, jāsekmē dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes piegādes līguma pārkāpumu prevencija, kā arī jāvērtē, vai ar konkrēta apmēra kompensāciju tiek nodrošināts taisnīgs rezultāts.

Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2091-10-0103 28.2. punktā un 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 30.3.punktā atzīts, ka līgumsoda apmēram jābūt samērīgam, ka kompensācija pēc tās juridiskās dabas ir pielīdzināma līgumsodam. Kompensācija pēc savas būtības ir līdzeklis dabasgāzes lietošanas noteikumos un līgumā par dabasgāzes piegādi noteikto mājsaimniecības lietotāja saistību pastiprināšanai.

Satversmes tiesa 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 29.1.2. punktā norādījusi: "Tiesību doktrīnā pausts viedoklis, ka līgumsods pilda disciplinējošu (preventīvu), kompensējošu un sodīšanas funkciju (*sk. Torgāns K. Līgumu un deliktu tiesību problēmas, Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2013., 153.lpp.*). Arī kompensācija vērsta uz minēto funkciju izpildi. Latvijas tiesiskās sistēmas pašreizējā attīstības stadijā, kurā likumdevējs civiltiesiskajās attiecībās vispārīgi atzīst un pieļauj līgumsoda piešķiršanu, likumdevējs var, ievērojot vispārējos tiesību principus un citas Satversmes normas, ar speciālām normām noregulēt jautājumu par saistību tiesību pastiprināšanu atšķirīgi no vispārīgās tiesiskās kārtības. Proti, likumdevējs mainīgajos sociālajos, ekonomiskajos un politiskajos apstākļos ar tiesību normu palīdzību visdažādākās tiesiskās attiecības noregulē tā, lai tās atbilstu sociālajai realitātei. Konkrētajā gadījumā, monopolstāvokļa apstākļos, likumdevējs paredzējis speciālu tiesisko regulējumu, nosakot, ka kompensācijas maksāšanas pienākums ir obligāts. Ja energoapgādes tiesiskajās attiecībās tiktu piemērots vispārīgais Civillikuma regulējums, tad pienākums samaksāt kompensāciju, kas tiesisko seku ziņā pilda līgumsoda funkcijas, būtu atkarīgs no monopolstāvoklī esoša energoapgādes komersanta un mājsaimniecības lietotāja vienošanās. Proti, būtu iespējami tādi gadījumi, kad kompensācijas kompensējošā, disciplinējošā un sodīšanas funkcija attiecībā uz mājsaimniecības lietotāju nesasniegtu savu mērķi un varētu tikt apdraudēta droša un nepārtraukta dabasgāzes piegādes pakalpojuma nodrošināšana. Tas nozīmē, ka apstrīdētajā likuma normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi netiktu sasniegti tādā pašā kvalitātē. Tādējādi monopolstāvokļa apstākļos Civillikuma vispārīgā regulējuma piemērošana nav uzskatāma par alternatīvu apstrīdētajā likuma normā noteiktajam kompensācijas maksāšanas pienākumam."

[10.2] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka kompensācijas aprēķināšanai tiešā veidā nav izmantojams Civillikuma 1716. pantā paredzētais 10% apmērs no pamatparāda.

Vērtējot piedzenamās kompensācijas samērīgumu ar izdarīto pārkāpumu, tiesas kolēģija ņem vērā, ka lietā ir konstatēts skaitītāja bojājums, kas radīja iespēju patērēt dabasgāzi bez maksas. Minētais ir būtisks pārkāpums. Kompensācijai ir jāveicina dabasgāzes lietošanas noteikumu un dabasgāzes

piegādes līguma noteikumu ievērošana, kā arī jānodrošina, ka ar kompensāciju tiek panākts taisnīgs rezultāts par atbildētāja kā dabasgāzes lietotāja pieļauto pārkāpumu.

Izvērtējot pieļautā pārkāpuma smagumu, sekas un, lai kompensācija būtu taisnīga un samērīga, kā arī pildītu sodīšanas un preventīvo funkciju, Civillietu tiesas kolēģija, ņemot vērā konkrēto pamatparāda apmēru, par taisnīgu kompensācijas apmēru atzīst kompensāciju piedzenamā pamatparāda apmērā jeb 1252,56 *euro*. Mazāku kompensācijas apmēru noteikt nav pamata, jo tas nebūtu samērīgs ar pieļautā pārkāpuma bīstamību, kā arī nepildītu sodīšanas funkciju.

Ņemot vērā minēto, prasība daļā par kompensāciju 22 276,86 *euro* ir noraidāma kā nepamatota.

[11] Atbilstoši Civilprocesa likuma 195. pantam prasītājai nosakāmas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt no atbildētājas likumiskos sešus procentus gadā no piedzītās parāda summas 1252,56 *euro*.

[12] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa prasību atbilstoši lietas apstākļiem un pierādījumiem nav novērtējusi pareizi. Pirmās instances tiesai bija jāņem vērā Satversmes tiesas sprieduma atziņas saistībā ar izlietotās dabasgāzes un kompensācijas noteikšanu.

Pie šādiem apstākļiem prasība atzīstama par daļēji pamatotu un daļēji apmierināmu.

[13] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam - proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Prasības kopējā summa šajā lietā ir 31 052,34 *euro*, savukārt prasības apmierinātā daļa – 2612,77 e*uro*. Tādējādi prasība ir apmierināta 8,42 % apmērā, bet noraidīta – 91,58 % apmērā.

No lietas materiāliem redzams, ka prasītāja, iesniedzot prasību, veikusi valsts nodevas samaksu 1241,53 *euro*, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumu samaksu 5,37 *euro* un, iesniedzot apelācijas sūdzību, veikusi valsts nodevas samaksu 1239,80 *euro.* Līdz ar to no atbildētājas par labu prasītājai proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram piedzenami tiesas izdevumi 209,40 *euro*, tai skaitā valsts nodeva 104,54 *euro*, iesniedzot prasību, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 0,46 *euro* un valsts nodeva 104,40 *euro*, iesniedzot apelācijas sūdzību.

Atbildētāja, iesniedzot pretapelācijas sūdzību, veikusi valsts nodevas samaksu 70 *euro* saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta d)apakšpunktu.

Ņemot vērā, ka atbildētājas pretapelācijas sūdzība tikusi noraidīta pilnībā un prasība tikusi apmierināta daļēji saskaņā ar prasītājas apelācijas sūdzību, atbildētājai radušies tiesas izdevumi netiek atlīdzināti.

No lietas materiāliem ir redzams, ka prasītājai juridisku palīdzību sniedzis zvērināts advokāts Uģis Grūbe. Pirmās instances tiesā zvērināts advokāts Uģis Grūbe iesniedzis rēķinu 36/2020 par juridiskās palīdzības sniegšanu prasītājai 1905,75 *euro*. Tā kā prasība tiek apmierināta daļēji no atbildētājas par labu prasītājam piedzenami ar lietas vešanu saistītie izdevumi.

Civilprocesa likuma 44.panta otrajā daļa paredz, ka ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums apmierināts pilnīgi vai daļēji. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 33.panta trešās daļas 1.punkta noteikumiem pie ar lietas vešanu saistītajiem izdevumiem pieder arī izdevumi par advokāta palīdzību.

Ņemot vērā, ka prasītāja ir cēlusi mantiska rakstura prasību, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka ar lietas vešanu saistītie izdevumi, kas saistīti ar zvērināta advokāta pakalpojuma izmantošanu piedzenami saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta "a" apakšpunkta noteikumiem, kur teikts, ka prasībās, kurām ir mantisks raksturs un kurās prasības summa nepārsniedz 8500 euro, izdevumi advokāta palīdzības samaksai atlīdzināmi to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 30% no prasījumu apmierinātās daļas.

Ņemot vērā minēto, no atbildētājas par labu prasītājai piedzenami ar lietas vešanu saistītie izdevumi 783,84 *euro*.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu lietā nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei – 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432., 433., 434.pantiem, Civillietu tiesu kolēģija

n o s p r i e d a

AS "Gaso" prasību apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods A/, par labu AS „Gaso", reģistrācijas Nr. 40203108921, skaitītāja demontāžas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izdevumus 24,64 *euro*, jaunā skaitītāja vērtību 44,82 *euro*, skaitītāja pārbaudes izdevumus 36,30 *euro,* izdevumus par pretenzijas nosūtīšanu 1,89 *euro*, maksu par izlietoto dabasgāzi laikā no 2015.gada 29.marta līdz 2017 gada 28.martam 1252,56 euro, kompensāciju 1252,56 *euro*, tiesas izdevumus 209,40 *euro* un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 783,84 *euro*, pavisam kopā 3606,01 *euro.*

Maksājums AS "Gaso" veicams kontā Nr.LV74PARX0020531040001 AS "Citadele banka".

Noteikt AS "Gaso" tiesības saņemt likumiskos 6% procentus gadā no pamatparāda 1252,56 *euro* par laiku līdz sprieduma izpildes (izsoles) dienai.

Noraidīt AS "Gaso" prasību daļā par parāda par patērēto dabasgāzi 6162,71 *euro* un kompensācijas 22 276,86 *euro* piedziņu.

Noteikt sprieduma labprātīgas izpildes termiņu 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Senāta Civillietu departamentā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā un samaksājot drošības naudu.

Tiesnese referente M.Ābele

Tiesnese L.Volberga

Tiesnese O.Blūmfelde